

Virtsaelinten vammat ja miehen sukupuolielinten vammat

Lääkärikirja Duodecim

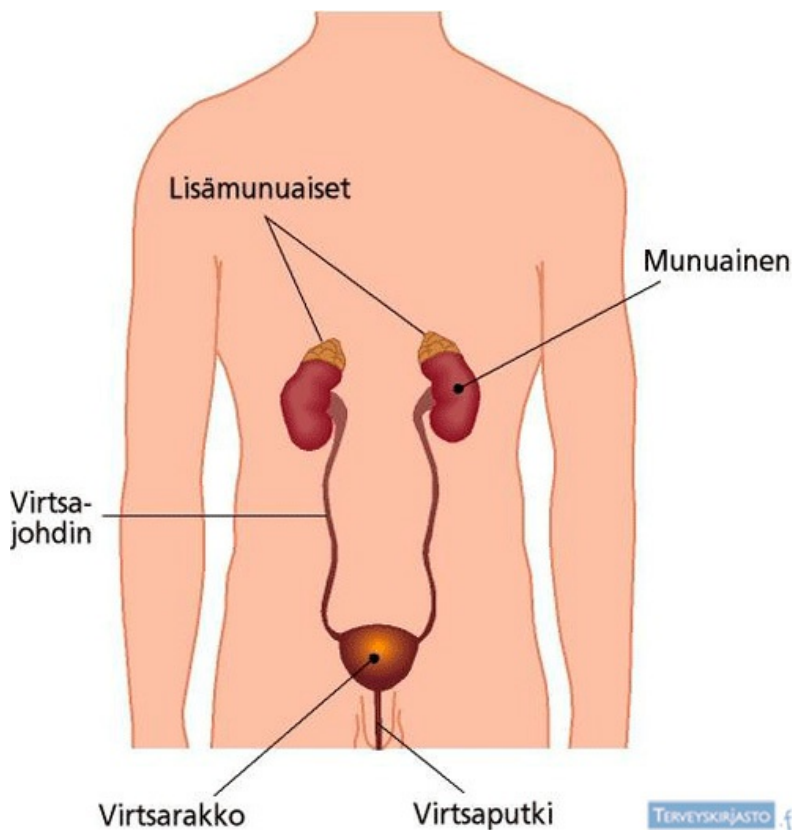
4.9.2021

Yleislääketieteen erikoislääkäri Osmo Saarela

- Virtsaelinvammat, vammamekanismit ja oireet
- Miehen sukupuolielinten vammat
- Milloin hoitoon
- Kirjallisuutta

Virtsaelimiin luetaan munuaiset, virtsarakko, munuaisista virtsarakkoon johtavat virtsajohtimet sekä rakosta virtsan pois johtava virtsaputki. Miehellä virtsa- ja sukupuolielimiin kuuluvat lisäksi siitin (penis), jonka läpi virtsaputki kulkee, sekä kivespussi (ks. kuva 1).

Kuva 1. Munuainen ja virtsatiet. Munuaiset sijaitsevat melko korkealla vatsaontelon takana. Virtsa muodostuu kuorikerroksessa ja sen määrää ja laatua säädelään ydinkerroksessa. Virtsa kulkeutuu virtsajohtimia pitkin rakkoon ja sieltä virtsaputkea pitkin ulos.

Suurena ja pienennä napsauttamalla kuvaa

Virtsaelinvammat, vammamekanismit ja oireet

Virtsaelinvammat ovat verraten harvinaisia, vain noin 3 % kaikista vammoista. Vaurioista noin kolmannes on munuaisten vammoja. Munuaiset ovat varsin hyvin selkärangan ja lihasten suojaamia, mutta kova isku esimerkiksi putoamisen, liikenneonnettomuuden tai kamppailu-urheilun yhteydessä voi johtaa munuaisen jonkinasteiseen repeämään. Myös ampuma- tai puukotusvamma voi ulottua munuaiseen. Tavallisin oire munuaisten ja muidenkin virtsaelinvammojen yhteydessä

on vammasta vuotavan veren esiintyminen virtsassa. Vaikeammissa munuaisvammoissa voi tuntua kipua vammautuneen puolen kyljessä, ja suuren verisuonen vuotaminen voi aiheuttaa verenvuotosokin.

Munuaisista virtsarakkoon johtavan virtsajohtimen vammat ovat erittäin harvinaisia ulkoisten vammojen yhteydessä. Samoin normaali virtsarakko vaurioituu harvoin, mutta täysinäiseen rakkoon saattaa tulla repeämä alavatsalle osuneen iskun seurauksena. Rakko voi myös vaurioitua lantion murtuman yhteydessä tai alavatsan pistohaavan vuoksi. Rakon repeäminen voi aiheuttaa virtsan valumisen vatsaonteloon. Tästä saattaa seurata vatsakalvontulehdus, jolloin potilaalla on vatsakipua ja turvotusta sekä kuumetta eikä hän saa virtsatuksi.

Naisilla lyhyt virtsaputki vaurioituu erittäin harvoin, joskus lantionmurtumaan tai gynekologiseen toimenpiteeseen liittyen. Miehillä virtsaputki voi vaurioitua suoraan siittimeen kohdistuvan iskun seurauksena. Virtsaputken vaurion merkinä voi virtsaputken suulta vuotaa verta tai virtsaaminen ei onnistu.

Miehen sukupuolielinten vammat

Iskun aiheuttaman vamman lisäksi siittimeen ja kivespussiin voi syntyä vamma repeämisen, pureman tai lävistävän väkivallan seurauksena. Oireet riippuvat vamman laajuudesta ja sijainnista, mutta tyypillisesti niitä ovat kipu, turvotus ja veripahka vamma-alueella.

Harvinainen siittimen vamma on siittimen paisuvaiskudoksen repeämä, joka voi syntyä erektiossa olevaan siittimeen esimerkiksi rajun yhdyntän seurauksena. Tällöin erektio lopahtaa ja siittimen varteen syntyy laaja verenvurkauma. Tilanne vaatii välitöntä leikkaushoitoa.

Milloin hoitoon

Epäiltäessä virtsaelinten tai sukupuolielinten vammaa on aina syytä hakeutua kiireellisesti hoitoon vaurion laadun tarkistamiseksi ja tarvittavan hoidon aloittamiseksi. Melko usein vamman korjaava leikkaushoito tai ainakin huolellinen paranemisen seuranta ovat tarpeen.